

Diplomsko delo višješolskega študijskega programa

**ZGODOVINSKI RAZVOJ ZASTAV
IN NJIHOVA VLOGA V DANAŠNJI
VOJAŠKI ORGANIZACIJI**

Študentka: *Viktorija Hadner*

Študijski program: *LOGISTIČNO INŽENIRSTVO*

Modul: *Vojaška logistika*

Predmet: *Vojaška zgodovina*

Mentorica: *Dr. Valerija Bernik, prof. zgodovine*

Mentor v gospodarski družbi: *znanstveni naziv ime in priimek mentorja, strokovni naziv*

Lektorica: *Mateja Žerjav, prof. slovenskega jezika s književnostjo*

prometna šola maribor
višja prometna šola

SI – 2000 MARIBOR, Preradovičeva ulica 33, tel.: +386 2 42 94 135, 42 94 137, fax: 42 94 139

SKLEP O DIPLOMSKEM DELU¹

¹ Sklep dobi študent(ka) v referatu za študentske zadeve po vložitvi obrazcev: DIP4 in DIP5 .

ZAHVALA

Najprej se iskreno zahvaljujem brigadirju mag. Bojanu Pograjcu za priložnost, strokovne nasvete in prijazno pomoč v času študija.

Zahvaljujem se možu in hčeri, ker sta smisel vsega tega.

In hvala mentorici dr. Valeriji Bernik za strokovna navodila in usmeritve pri izdelavi diplomskega dela.

Obr. DIP 6

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKE NALOGE

Podpisani (-a) _____, rojen (-a) _____ v
_____, s svojim podpisom potrjujem, da sem avtor (-ica)
diplomske naloge z naslovom _____.

Maribor,

Podpis:

ZGODOVINSKI RAZVOJ ZASTAV IN NJIHOVA VLOGA V DANAŠNJI VOJAŠKI ORGANIZACIJI

Zastavoslovje kot pomožna zgodovinska veda temeljito odkriva, kot plast za plastjo, značilnosti zastavoslovnih simbolov v vseh idejnih razsežnostih in na vseh področjih delovanja.

Pojem zastavoslovne simbolike je bil prisoten zmeraj, tako v miru kot v nemiru. V mirnih obdobjih je ta simbolika služila uveljavljanju nekih idej, v nemirih pa vzbujala hrabrost v tesni zvezi z nekim uveljavljanjem, bojevanjem, vojno, zmagoslavjem.

Za sodobno pravno utemeljevanje zastavoslovne simbolike se poslužujemo mednarodno veljavnega sistema in posebnega izrazoslovja. Slovenci svojega zastavoslovnega jezika še nimamo povsem izgrajenega.

Vloga in pomen uporabe zastav v vojaški organizaciji se izražata kot krepitev kolektivnega duha pripadnikov, občutka predanosti domovini, ideologiji in odločenosti braniti svojo domovinsko simboliko tudi pred nasprotnikom.

Pripadnikom Slovenske vojske se prisotnost zastavoslovne simbolike pri izvajanju vsakodnevnih vojaških ritualov zdi zelo pomembna. Ritual vsakodnevnega dviga in spusta zastave jim predstavlja spoštovanje častnega simbola, ki simbolizira kohezivnost, kolektivni duh in narodno zavest pripadnikov.

Ključne besede: zastava, prapor, zastavoslovje, zastavje, zastavoslovna simbolika.

HISTORICAL DEVELOPMENT OF FLAGS AND THEIR ROLE IN THE PRESENT-DAY MILITARY ORGANISATION

As an auxiliary science of history, vexillology reveals, layer by layer, the detailed characteristics of flag symbols in all their ideological dimensions and in all areas of activity.

The concept of flag symbolism has always been present, in times of peace and in times of unrest. In periods of peace, symbols were used for asserting certain ideas, and during unrests they encouraged bravery in close connection with the promotion of some kind of interest, combat, war or triumph.

Nowadays, an internationally applicable system and special terminology are used for the purpose of the legal recognition of flag symbols. Slovenia has not yet fully developed its own vexillological terminology.

Flags play a special role in military organisations and are important for strengthening the collective spirit of their servicemembers and the sense of loyalty to their homeland and certain ideology, and for reinforcing the determination to protect their national symbols against the adversary.

Members of the Slovenian Armed Forces consider the presence of flag symbols to be an important aspect of their daily military rituals. For them, the daily flag raising ceremony is an expression of their respect for a honorary symbol which stands for the cohesion, the collective spirit and the national identity of servicemembers.

Key words: *flag, banner, vexillology, flags, vexillological symbols.*

VSEBINA

1	UVOD.....	1
1.1	OPIS PODROČJA IN OPREDELITEV PROBLEMA	1
1.2	NAMEN, CILJI IN OSNOVNE TRDITVE.....	2
1.3	PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE RAZISKAVE	2
1.4	UPORABLJENE RAZISKOVALNE METODE	2
2	ZASTAVOSLOVJE.....	4
2.1	RAZVOJ ZASTAVJA SKOZI ZGODOVINO	4
2.1.1	<i>Antika.....</i>	4
2.1.2	<i>Srednji vek.....</i>	5
2.1.3	<i>Novi vek.....</i>	6
2.1.4	<i>Moderna doba</i>	7
3	RAZDELITEV IN UREDITEV ZASTAVJA.....	9
3.1	VSAKDANJA PRAKTIČNA RABA ZASTAVJA	9
3.1.1	<i>Zastave.....</i>	9
3.1.2	<i>Kolore.....</i>	9
3.1.3	<i>Bandere</i>	9
3.1.4	<i>Prapori</i>	10
3.1.5	<i>Signalne zastave</i>	10
3.1.6	<i>Namizne zastavice.....</i>	10
3.1.7	<i>Pomorske zastave</i>	11
3.2	NAMEN IN UPORABA ZASTAVJA	11
3.2.1	<i>Splošno</i>	11
3.2.2	<i>Predstavitev in opis zastave.....</i>	11
3.2.3	<i>Izvešanje zastavja</i>	12
3.2.4	<i>Etika zastavja.....</i>	13
4	KAJ JE ZASTAVA.....	14
5	KAJ JE PRAPOR.....	15
6	SLOVENSKO ZASTAVOSLOVJE.....	17
7	ZASTAVA EVROPSKE UNIJE.....	19
8	IZOBEŠANJE IN VRSTNI RED ZASTAV	20
9	POMEN ZASTAV V SLOVENSKI VOJAŠKI ORGANIZACIJI.....	22
9.1	NAŠI PRVI DVE ZASTAVI 1991	22
9.2	VLOGA IN POMEN ZASTAV V SLOVENSKI VOJSKI.....	22
9.3	IZOBEŠANJE ZASTAV V SLOVENSKI VOJSKI	23
9.4	CEREMONIAL DVIGA IN SPUSTA ZASTAVĚ V SLOVENSKI VOJSKI	24
10	ZASTAVA SLOVENSKE VOJSKE	26
10.1	BOJNA ZASTAVA – PRAPORI V SLOVENSKI VOJSKI	26
10.1.1	<i>Ceremonial podelitve priznanja in bojne zastave enoti Slovenske vojske.....</i>	26

10.1.2	<i>Hramba bojne zastave Slovenske vojske</i>	28
10.2	BRIGADIRSKA, GENERALSKA IN ADMIRALSKA POVELJNIŠKA ZASTAVA V SLOVENSKI VOJSKI	29
11	POZNAVANJE POMENA ZASTAV V DANAŠNJI VOJAŠKI ORGANIZACIJI – ANKETA	31
11.1	NAMEN IN IZVEDBA	31
11.2	ANALIZA	31
11.3	UGOTOVITVE IN ZAKLJUČKI	36
11.4	PRIPOROČILA ZA PRIHODNJE OBDOBJE.....	36
12	SKLEP	38
13	VIRI, LITERATURA	39
14	SEZNAM PREGLEDNIC	41
15	PRILOGE	42

1 UVOD

1.1 Opis področja in opredelitev problema

Zastave so stare skoraj toliko kot civilizacija sama. Zlasti nacionalne zastave spodbujajo opazovalca, da občuti in se odziva na določen način. Predstavljajo ali identificirajo obstoj, navzočnost, izvor, avtoriteto, lastništvo, lojalnost, slavo, verovanje, cilje in status celotnega naroda. Z zastavami izkazujemo čast, svarilo in pogum, grožnjo in obljubo, poveličevanje in obsodbo, počastimo spomin in ga zanikamo. Zastave opominjajo, spodbujajo in izzivajo otroka v šoli, vojaka, sovražnika, zaveznika in tujca. Zastave so kosi obarvanega blaga, za katere pa so se moški in ženske pripravljene boriti in celo umreti (Mogolič, 2004, 37; povzeto po Smith, 1980: 5).

Tako državne zastave, vojaške in tudi ideološke zastave, vzbujajo pri pripadnikih vojaške organizacije kolektivni duh, občutek predanosti lastni domovini, ideologiji in odločenost braniti simbole in domovino pred katerimkoli nasprotnikom. Zato so se skozi čas oblikovali tudi različni ceremoniali pri rokovanju z zastavami (Mogolič, 2004, 37).

Državna zastava ima v vojaški organizaciji osrednje mesto ob začetku in ob koncu delovnega dne. Spoštovanje zastave in pozdrav kolektivnemu duhu zajema ritual dviga in spusta zastave, kateremu vsakodnevno prisostvuje večina pripadnikov vojaških enot. Ob igranju himne ali v popolni tišini ob vojaškem pozdravu se vsako jutro ob predpisani uri izvede dvig, zvečer pa spust zastave. V času, ko zastava ni izobešena, je shranjena v posebej za to določenem prostoru, ki zagotavlja varnost in spoštljivost. Zlaganje zastave se vrši po predpisanem postopku na slovesen način. Pri prenosu zastave se določi spremstvo enega ali več vojakov ali podčastnikov. Vsi, ki srečajo skupino z zastavo, so ji dolžni izkazati čast s pozdravom in ji omogočiti nemoten mimohod (Mogolič, 2004, 38).

Zastava ima pomembno vlogo tudi pri izvajanju pogrebnih slovesnosti umrlega pripadnika vojaške organizacije. Pred pokopom je z razvito zastavo pokrita krsta umrlega. Po pokopu pa se zastavo na slovesen način zloži in preda staršem, zakoncu ali ožjem sorodniku umrlega (Mogolič, 2004, 38).

1.2 Namen, cilji in osnovne trditve

Namen diplomskega dela je predstaviti zgodovinski razvoj zastavoslovne simbolike, na splošno opisati vlogo, pomen in uporabo zastavoslovja v današnjem času, tako na državnem nivoju, predvsem pa v vojaški organizaciji.

Temeljni namen diplomskega dela je prikazati oblike simbolnega komuniciranja znotraj vojaške organizacije, s poudarkom na predstavitvi brigadirske in generalske oziroma admiralske poveljniške zastave.

Cilj diplomskega dela je analizirati poznavanje uporabe, vloge in pomena zastav v Slovenski vojski, predvsem pa vrednotenje vojaških simbolov in ritualov med pripadniki Slovenske vojske.

1.3 Predpostavke in omejitve raziskave

Glede na to, da področje poznavanja pomena in uporabe zastav znotraj vojaške organizacije spada v vsebinski okvir organizacijske kulture vojaške organizacije, sem med pripadniki raziskovala njihovo poznavanje ritualov s tega področja.

Pri raziskavi sem izdelala in uporabila anketni vprašalnik, na podlagi katerega sem prišla do končnih ugotovitev, podanih v nalogi. Po izvedeni anketi sem izdelala analizo, s katero sem potrdila nekatera že ugotovljena dejstva.

1.4 Uporabljene raziskovalne metode

V prvem delu naloge sem uporabila predvsem teoretično metodo raziskovanja, saj opis področja temelji na zgodovinskih dejstvih in dogajanjih.

V izvedeni anketi sem uporabila deskriptivno metodo, ko sem zbrana ugotovljena dejstva uporabila v končni analizi.

V nalogi sem uporabila tudi primerjalno metodo, ko sem v analizi primerjala poznavanje vojaških simbolov med različnimi rangi pripadnikov vojaške organizacije.

Prav tako pa sem uporabila tudi kavzalno metodo za pridobivanje, analizo in interpretacijo podatkov z uporabo anketnega vprašalnika.

2 ZASTAVOSLOVJE

Zastavoslovje oziroma veksilologija je veda, ki obravnava in proučuje vse, kar je povezano z zastavami in prapori. Proučuje njihov pojav in pomen v razvoju človeštva, njihovo zgodovino in razvoj, zasnovno in izdelavo, razdelitev in ureditev ter njihovo uporabo. Glede na to, da je pojem zastave star že približno pet tisoč let in zato tudi zelo obširen, se na vprašanje kaj je zastava, ponuja vrsta različnih odgovorov, odvisnih od tega, po katerem vidiku zastave sprašujemo. Ker Slovenci zastavoslovnega jezika še nimamo povsem izgrajenega, se za sodobno pravno utemeljevanje zastavoslovne simbolike poslužujemo mednarodno veljavnega sistema in izrazoslovja (Javni simboli/Veksilologija [online], 2012).

2.1 Razvoj zastavja skozi zgodovino

Današnjemu pojmu zastave so služili simboli starim kitajskim ljudstvom že pred štiri tisoč leti, kar dokazujejo tamkajšnji izkopi glinenih vojaških odredov. Le nekaj let manj staro simboliko, ki ima značilnosti današnjega zastavja najdemo pri odkritjih staroegipčanskih kultur. Pri različnih verskih ceremonialih so bili uporabljeni pomensko zelo podobni današnjim, oblikovno pa povsem drugačni simboli (prav tam, 2).

2.1.1 Antika

Starogrška kultura je dala osnovo simboliki, ki so jo kasneje, seveda po svoje, razvijali stari Rimljani. Njihova kultura je simbole beležila večinoma v kamnih, zaradi česar se je veliko tega ohranilo in nam je poznano še danes. Rimljanom je zastavoslovna simbolika služila kot borbeno znamenje posameznih taktičnih oddelkov: signum, veksilum in labarum. Signe in vexille (veksilum – vexillologija), ki so služile kot simboli rimljanskih vojaških kohort, so si bile po zunanjem videzu podobne. Ker so predstavljale kombinacijo nekega kovinskega znaka in tekstila, bi lahko rekli, da so po svojem pomenu nadomeščale današnji grb in zastavo obenem (prav tam, 3).

Zastavam podobne predmete, ki so bili izrezani iz lesa, so uporabljali pred pet tisoč leti na Kitajskem in v Egiptu. Takšne prazastave imenujejo zastavoslovci »veksiloidi« (Benedetti, 2008, 592).

V zgodovini zastav pa prav gotovo zaseda pomembno mesto znameniti prapor imenovan »labarum«, ki ga je prvi uporabljal cesar Konstantin Veliki (Gogala, 2002, 85).

2.1.2 Srednji vek

Eden temeljnih srednjeveških razlogov za vpeljavo zastav v uporabo je bila njihova praktičnost v primerjavi z grbom. Grb na ščitu je moral biti prepoznaven na razdalji dvesto vojaških korakov. Z razvojem vojskovanja so se razdalje povečevale, medtem, ko so grbi ohranjali svojo normalno velikost. Povečane simbolne grbovne barve so zato mnogokrat prenesli na tekstil, oziroma na zastavo. Nataknilo so jo na visoko kopje in dosegli ugodno rešitev za svojo identiteto. Z nastankom ognjenega strelnega orožja je postal ščit z barvno simboliko neuporaben. Nadomestek takšnega simbola je bila torej tekstilna ruta oziroma zastava, ki je funkcionirala, ne glede na to, kolikokrat je bila prestreljena. V srednjem veku so bile zastave simboli deželnih knezov. Brez zastav si ni bilo mogoče predstavljati delitve fevdalnih zemljišč in posestev, saj so ob podelitvi zemlje fevdjemalcu podarili tudi zastavo (Javni simboli/Veksilologija [online], 2012).

Evropske zastave s križi imajo svoje zgodovinske predhodnice v zastavah križarskih vojn. Praktična uporaba zastav, oziroma takratnih praporov, se je v srednjem veku začela predvsem na sredozemskih ladjah, ki so jih označevala italijanska porekla. Tovrsten način prepoznavanja plovil se je počasi širil tudi na severnoevropske pomorske države. Od 13. stoletja naprej obstajajo že prava uradna pravila o označevanju hanzeatskih ladij z zastavami (prav tam, 3).

Križarske vojne so za zastavoslovje in grboslovje pomembne tudi zato, ker so prav med pohodi vitezov v Sveto deželo nastala prva pravila za grbe in zastave. V času jeruzalemskega kraljestva je nastala rumeno – bela zastava, kakršno ima Vatikan še danes, vendar okrašeno s Petrovima ključema (Benedetti, 2008, 593).

Gonfanon – najbolj znana izvorna oblika srednjeveške zastave je bila zastava iz ozkega in dolgega tekstila, z enim ali dvema razporkoma od sredine rute naprej. Gonfanon je imel

heraldični simbol upodobljen po vzdolžni osi rute, sicer pa je prestavljal odred srednjeveškega vojaštva (Javni simboli/Veksilologija [online], 2012).

Znan je karantanski gonfanon, dolga bojna zastava, ki je imela na sredini simbol, na koncu pa se je razcepila v dva ali več ošiljenih, zaobljenih ali odsekanih trakov. Gonfanon s panterjem je prvi v zgodovinskih virih zabeležen slovenski prapor, pojavil pa se je na pečatu štajerskega in avstrijskega vojvode Leopolda II. iz rodu Babenberžanov (Jelinčič, 2008, 320).

Panir – zastavica kvadratne oblike, ki je nastala z izvorom heraldike. To je bil simbol posameznika, sicer vodilnega konjenika v desetini zapriseženih vitezov. Njegova rutica je nosila pokončno podobo heraldičnega simbola. Njegovo funkcijo v današnjem času nadaljuje od njega nekoliko večja standarta (Javni simboli/Veksilologija [online], 2012).

Standarta – v trdi izvedbi izdelana kvadratna zastava, ki predstavlja različne izvedbe državnih simbolov in kot takšna služi osebnostim najvišjih časti v državni ureditvi (prav tam, 3).

Vimpel – zastavica vitezov, ki so kot posamezniki v sestavi desetih imeli pravico do lastne zastavice na svojem kopju. To je bila vrh kopja pritrjena manjša trikotna rutica s heraldičnim motivom iz vitezovega grba (prav tam).

Žvenkel – lahko bi ga imenovali tudi rep, nekateri ga imenujejo praporec. Gre za podaljšek zgornjega polja neke zastave, katerega funkcija je bila v tem, da je ob svojem plapolanju nosil zastavno ruto tako, da je ta na konjeniškem drogu ostajala razprostrta (prav tam, 4).

2.1.3 Novi vek

V novem veku je začela svoje ladje označevati s svojo kopensko zastavo država Nizozemska. Ko so ta način označevanja prevzele še druge države, se je začelo uveljavljati zastavno pravo. Zanimivo je to, da se je zastavoslovje razvilo za pomorske potrebe, najprej predvsem za vojaška ladjevja, za tem pa za vojaško mornarico. Pomorsko pravo je bilo uveljavljeno za vojni red na morju. Zaradi svojih strategij oziroma zvižanosti so ga mnoge agresorske ladje s pridom kršile. Razvoj celinskega

zastavoslovja je za pomorskim dolgo časa zaostajal, razvilo se je šele v zadnjih stoletjih (Javni simboli/Veksilologija [online], 2012).

2.1.4 Moderna doba

Modernejše zastavoslovje se utemeljuje šele s francosko revolucijo (1789). S francosko trikoloro (tribarvnico) se je začel uveljavljati novi stil preprostega, slikovitega in predvsem markantnega zastavoslovja. Glede na samo zvrst zastavja lahko pojmuje vse dotedanje zastave pravzaprav za prapore (vzorčno komplicirani barviti unikati). Napoleon je s svojo povsem novo zasnovano tribarvnico pravzaprav postavil ločnico, ne samo med starim in novim zastavoslovjem, temveč med prapori in zastavami. Tedanji Kranjci tega niso prezrli in so prav v njemu našli navdih za enak barvni simbol in to ne prapor, temveč zastavo. Njena prva upodobitev, ki je utemeljena v grbu Vojvodine Kranjske, je ohranjena iz 1810 leta. Iste barve, kot so jih napoleonske vojske prinesle na Kranjsko, so po tedaj veljavnem heraldičnem vrstnem redu grbovnihih barv prenesli na zastavno ruto. Te barve so bile bela, modra in rdeča (Javni simboli/Veksilologija [online], 2012).

Zastava Dežele Kranjske je bila dvajset let po padcu Napoleona, torej v letu 1836, pri tedanjih dunajskih oblasteh tudi politično priznana. Po marčni revoluciji 1848 je združeno slovensko gibanje uspelo tej zastavi, tokrat kot vseslovenski zastavi, priboriti in zagotoviti tudi politični pomen (1849). V svoji osnovi enaka zastava pomeni danes uzakonjeni narodni simbol slovenskega naroda. Enaka zastava, z dodanim državnim simbolom na belem in modrem polju v levem kotu, pa predstavlja državno zastavo Slovenije (prav tam, 4).

Začetki uradne vede o zastavoslovju temeljijo v Evropi, čas njenega nastanka pa lahko postavimo v čas po koncu prve svetovne vojne. Svet je v tem smislu postal manjši, simbolika drugih celin je vplivala tudi na evropski zastavoslovni okus. S političnim in kulturnim obvladovanjem celotnega sveta je postajal tudi vsakdanji odnos do življenja bolj sproščen. Tudi zastavoslovje se je začelo izvijati iz togih heraldično barvnih norm in je raje sledilo čutnim potrebam. Barvana sestava je postala svobodna izbira, le bela barva je zadržala del svoje izjemnosti, ki je pravzaprav dvojnega pomena. Po eni strani gre za njeno funkcijo nevtralne osnove zastavne rute, po drugi pa ji lahko prisodimo funkcijo vezne barve v sedanji množini zastavoslovnih barvnih odtenkov (prav tam).

Ker je po prvi svetovni vojni nastalo mnogo novih držav, so v izogib prevelikih podobnosti simbolov, države vnesle v zastavoslovje nove barvne tone. To so bili svetlo modri, oranžni, svetlo zeleni in še kakšni barvni toni (prav tam).

Po drugi svetovni vojni se je barvni razmah še povečal, tako, da današnja barvna lestvica zastav obsega množico barvnih tonov. Za dodatne simbole na zastavah v današnjem času ni napisanih pravil (prav tam).

3 RAZDELITEV IN UREDITEV ZASTAVJA

V zastavoslovju poznamo vrsto delitev po različnih vidikih. Ena prvih in najpogostejših delitev zastav je delitev na:

- mednarodne zastave,
- državne zastave,
- narodne zastave (Voglar, 1999, 5)

3.1 Vsakdanja praktična raba zastavja

3.1.1 Zastave

Med splošnim pojmovanjem zastavja pomeni v slovenskem jeziku zastavo samo tisti tekstilni simbol, ki ima v vodoravni legi pravokotno obliko in je eno ali več poljni. O enopoljni zastavi govorimo, kadar je vsa zastavna ruta v eni sami barvi. O večbarvni zastavi govorimo, kadar njeno ruto pokrivata najmanj dve horizontalni barvni polji, ki sta nanizani druga pod drugo v navpični smeri. Z zgornjim robom se zastavna ruta začneja, s spodnjim robom se ruta z njeno zadnjo barvno progo končuje, zato štejemo pri zastavi barve od zgoraj navzdol (Javni simboli/Veksilologija [online], 2012).

3.1.2 Kolore

So večbarvne zastavne rute, katerih barvna polja so postavljena vertikalno in jih štejemo od leve proti desni. Poznamo kolore - barvnice, bikolore - dvobarvnice in trikolor - tribarvnice (prav tam, 6).

3.1.3 Bandere

Izvešanje zastave po načinu bandera imenujemo tedaj, kadar je zastava obešena za svoj drogovni rob navpično navzdol (prav tam).

Bandere so dobile ime po predhodnih cerkvenih zastavah, ki so bili v bistvu prapori (Gogala, 2002, 85).

3.1.4 Prapori

Prvi prapori pri nas so bili cerkveni. Nosili so se vselej tako, da so viseli prosto na nosilnem drogu in tudi navpično, kar je bila posebnost bander. Šele čez mnogo let so se pojavili tudi drugi prapori, med katerimi so bili prvi tisti, ki so predstavljali prostovoljna gasilska društva (Gogala, 2002, 86).

Prapori se od zastav bistveno razlikujejo tako po videzu, kot po namembnosti in uporabi. Pojem prapora tvorita praporni drog in praporna ruta skupaj kot nerazdvojna celota. Bistvo je že v tem, da je prapor vedno unikum in kot takšen ročni izdelek, medtem, ko je zastava serijski industrijski izdelek. Prapor je praviloma shranjen v za to namenjeni vitrini, zastava pa kot tekstilni izdelek v namenskem skladišču. Zastava ima drugačen namen uporabe, ob morebitni dotrajanosti rute se jo zamenja z nadomestno, rezervno. Prapor praviloma nastopa vedno samo ob primerno usposobljenem in urejenem praporščaku (Javni simboli/Veksilologija [online], 2012).

3.1.5 Signalne zastave

Prav določena zvrst zastav ima svoj glavni namen v signalizaciji. Novi vek je predvsem za pomorstvo razvil sistem zastav z različnimi markantnimi simboli, s hkratnim sistemom posredovanja sporočil s temi zastavicami na daljavo. Brez tega sistema si ni bilo mogoče predstavljati pomorstva, še manj vojaške mornarice pred izumom telegrafije (prav tam, 6).

3.1.6 Namizne zastavice

Namizne zastavice so pridobile na pomenu v zadnjih desetletjih, ko so začela določena zasedanja različnih skupin uporabljati namizne zastavice kot razpoznavni simbol strani udeležencev srečanj. Te zastavice so več ali manj dekorativno izvedene pomanjšave državnih zastav. Postavljene so na 30 cm visoka stojala različnih videzov in kakovosti (prav tam, 7).

Vendar namizne zastavice počasi izginjajo iz uporabe. V slovenskem državnem protokolu se več ne uporabljajo (Benedetti, 2008, 594).

3.1.7 Pomorske zastave

Pomorske zastave so svojstvena posebnost in pomenijo nekako dvojnost državnim zastavam. Delimo jih v zastave trgovske mornarice in zastave vojne mornarice. Kroj, vsebina in videz teh zastav so od države do države drugačni. Včasih so izvedene iz nacionalne državne zastave, v drugih primerih imajo spet povsem lastno vsebino in videz (Javni simboli/Veksilologija [online], 2012).

Zaradi lažje medsebojne prepoznavnosti imajo ponavadi različne pomorske službe še svoje posebne zastavice, ki jih vijejo na križih jamborjev. Na takšnih zastavicah se pojavljajo sidra, ki jih na drugih pomorskih zastavah večinoma ni (Gogala, 2002, 44).

3.2 NAMEN IN UPORABA ZASTAVJA

3.2.1 Splošno

Zgodovinsko zastavje nam predstavlja množico različnih zastav, ki so v različnih zgodovinskih obdobjih služile določenim namenom, podobno kot je to danes. Večina držav ima danes za lastno predstavitev na različnih področjih več zastav. Običajno so to narodne, politične, pomorske in vojaške zastave. V vsakdanjem življenju srečujemo še množico drugih zastav, med katerimi so pomembnejše zastave političnih in vojaških združenj, zastave socialnih in kulturnih ustanov, lokalnih skupnosti, različnih uradnih cerkva, športnih združenj, podjetij itd (Javni simboli/Veksilologija [online], 2012).

3.2.2 Predstavitev in opis zastave

Za pravno utemeljevanje zastavoslovne simbolike se poslužujemo mednarodno veljavnega sistema in tudi zastavoslovnih izrazov. Svoj zastavoslovni jezik si slovenska kultura šele izgrajuje (prav tam, 7).

Osnovni položaj zastavne rute je zmeraj horizontalen, zato je vsaka zastava v tej legi uradno predstavljena in pravno utemeljena. Splošno velja, da je gledano od gledalca, zastavin drog na levi, zastavna ruta pa razprostrta v desno. Predel rute med drogom in njeno vertikalno simetralo imenujemo drogovno polje, del med simetralo rute in njenim vetrnim robom imenujemo vetrno polje. Proti gledalcu obrnjena stran zastavne rute je prednja stran, stran, ki je obrnjena od gledalca je druga ali zadnja stran zastavne rute.

Za pravno uveljavitev zastave, torej za njeno registracijo je obvezen njen strokovni opis. V njem so predstavljene zunanje mere in splošno razmerje stranic zastavne rute, kakor tudi njena barvna polja in kode barv. Če je na zastavni ruti predstavljen tudi dodatni simbol - grb, moramo predstaviti njegovo lego na zastavni ruti oziroma zastavnem polju. Če je na zastavi predstavljen emblem, moramo predstaviti njegov opis. Zastavo predstavimo barvno po imenu in barvni kodi za les, bombaž, plastiko in podobno, oziroma po kodi za kovinski tekstil, kovinsko osnovo oziroma za na gradbeno površino. Kadar imamo na voljo enobarvni tisk, želimo pa predstaviti barve, jih označimo s heraldičnimi šrafurami (prav tam).

3.2.3 Izvešanje zastavja

Ustrezno obešanje oziroma izvešanje zastav je pomembna osnova protokolov. S tem simbolom je moč izražati celo paleto različnih čustev, kot so prijateljstvo, sovraštvo, spoštovanje, priznavanje ali nestrinjanje z določeno idejo. Zato je fizično izvešanje zastav velikokrat zahtevno delo. Tudi nehumana predstavitev zastav (demonstracije, zažiganje zastav ..) je lahko zahtevno in nevarno delo in zaradi protokolarne narave še zahtevnejše od prvega (Javni simboli/Veksilologija [online], 2012).

Vse do dvajsetega stoletja je Evropa poznala samo klasični način izvešanja zastav, torej horizontalno predstavitev zastavne rute, pripete na njen drogovni rob. Prva svetovna vojna je v zastavoslovje vnesla mnogo novitet, s tem pa v zvezi s tem tudi nekaj zmede na staro celino (prav tam, 8).

Po vzoru japonskih plemiških samurajskih praporov, ki so pritrjeni vertikalno po svojem drogovnem robu na kopje, so začeli tudi v srednji Evropi (Nemčija) obešati siceršnje evropske klasične zastave. Nekoliko zastavoslovne zmede je vneslo nedosledno razlikovanje zastav in trikolor (npr. Nemčija, Belgija). Očitne neustreznosti so se

pokazale pri zastavah z dodatnim simbolom. V kolikor je na zastavni ruti grb, ta po heraldičnih pravilih na zastavi ne sme ležati. Če bi na klasični zastavi, izvešeni vertikalno zaobrnilo grb vertikalno, bi s tem nedopustno modificirali in celo profanirali zastavno ruto, s čimer bi spremenili istovetnost zastave, kar pa je pravno nedopustno in nesprejemljivo (prav tam).

3.2.4 Etika zastavja

Etika zastavoslovja in zastav sodi v protokolarne kodekse, ki natanko določajo kako se ob kateri izmed različnih priložnosti z zastavo ravna. Ravnanje z zastavami mora biti spoštljivo (Javni simboli/Veksilologija [online], 2012).

Med zastavoslovno etiko sodi tudi zastavoslovno pravo, ki se deli na množico zastavoslovnih norm, nekatere med njimi sodijo že v del ljudskega prava (prav tam, 8).

Nacionalno pravo določa videz in merila zastavne rute. Mednarodni del zastavoslovnega prava ne dopušča prevelike podobnosti zastav, še manj pa enakosti, kajti bistvo zastave so njene temeljne barve, vrstni red in velikost barvnih prog oziroma polj. Vsak dodatni simbol ima pomen dodane aplikacije (prav tam, 8).

Pomembni so vidiki zastav, kot so državna celinska zastava in pomorska zastava neke države. Ker imajo vse države pravico do bivanja na morju, je dokazovanje identitete plovil na morju mednarodna nuja. Zato Ženevski sporazum zahteva, da se je na odprtem morju vsaka država dolžna izkazovati s svojo pomorsko mednarodno priznano zastavo.

Razlaga barvne simbolike v zastavoslovju nima strokovne osnove in morebitna uradna veljava (rdeča – revolucionarnost, kri, črna – žalost itd) je prepuščena državljanskemu občutenju. Seveda pa je zelo podrejena politični propagandi (prav tam).

4 KAJ JE ZASTAVA

Enciklopedično je zastava na palico pritrjen, eno ali več barven, največkrat pravokoten, tudi s simboli okrašen kos blaga, ki je simbol pripadnosti, tradicije in reprezentativnosti. Simboli z zastavam podobno funkcijo so bili znani že pred tisočletji, danes pa so zastave pomembne predvsem kot državni simboli, simboli vojaških enot, cerkvenih ustanov, civilnih organizacij itd (Javni simboli/Veksilologija [online], 2012).

Pojmovno je zastava primarni barvni simbol velike vizualne sporočilnosti nekega posameznika ali organizacije za reprezentativno izražanje čustvenega, lastninskega ali oblastnega odnosa do prostora, predmetov, ljudi (prav tam, 9).

Predmetno je zastava simbolično poenostavljeno barvno nadomestilo določenega grba, izvedeno v tekstilu fleksibilnega svojstva, lahko pa zastavo predstavlja tudi barvna aplikacija na neko trdno osnovo (prav tam).

Zastava kot vizualno sporočilni simbol v odvisnosti od časa, prostora in načina, služi kot reprezentančno simbolični izraz lastništva, oblasti ali pa čustvenega odnosa, kot so čast, sovraštvo, pogum, spravljenost, prijateljstvo, do določenega prostora, predmetov ali ljudi (prav tam).

Predmetno si zastavo predstavljamo največkrat kot tekstilno ruto tkaninske izdelave, v eni ali več barvah, trikotne, pravokotne ali kvadratne oblike, ki je pritrjena za krajšega od svojih robov na drog ali sidrno vrv tako, da njena ruta lahko plapolja v vetru. Zastavo si zmeraj predstavljamo v njeni horizontalni podobi tako, kot je uzakonjena (prav tam).

Zastava je industrijski serijski izdelek in simbolično vlogo dobi šele z namenom, s katerim je izpostavljena bodisi s pomočjo samostojnega izvešanja, bodisi s pomočjo zastavonoše. Zastava je simbol večine oziroma večje skupine ljudi. Kadar zastava ni izvešena, je zložena v njeni papirni, plastični ali podobni kaseti ter shranjena v za to primernem prostoru (prav tam).

5 KAJ JE PRAPOR

Enciklopedično je prapor na palico pritrjen več barven, največkrat pravokoten in s simboli okrašen kos blaga, ki simbolizira pripadnost neke skupine ljudi določeni ideji. Za razliko od zastave je prapor unikatni ročni izdelek, kar pomeni, da je vsak prapor drugačen. Njegova vizualna sestava, izdelava, simbolika in uporaba se zelo razlikujejo od splošnih zastavoslovnih zakonitosti (Javni simboli/Veksilologija [online], 2012).

Pojmovno je prapor tudi primarni barvni simbol ideološke vizualne sporočilnosti nekega združenja ali pa organizacije za reprezentativno izražanje odnosa do določenih okoliščin. S praporom se lahko predstavlja simbolični izraz nekega prepričanja, čustvenega odnosa ali ideološke ideje, z ozirom na naravne, časovne, prostorske ali politične okoliščine.

Predmetno si prapor predstavljamo največkrat kot tekstilno ruto organsko rastlinske tkaninske izdelave (fizično zgrajena osnova ne sme biti na kovinsko tehnični, niti kemijsko plastični tekstil). Praporna ruta je običajno okrašena s pomenskimi simboli in dodatnim ornamentnim okrasjem. Obstajajo enostranski in dvostranski prapori. Prapor dobi svojo veljavo šele z vlogo, kateri so ga njegovi lastniki namenili, ga njej posvetili in ga tudi vsem normam ustrezno javno predstavili in uporabili (prav tam, 10).

Dejanska funkcija praporov se izraža kot:

- primarno simbol določenega organiziranega združenja ljudi, katerim predmetno pomeni isto svetinjo, ki združuje somišljenike s simbolom predstavljene ideje. Njegova širša funkcija je torej združevanje ljudi v organizacije civilnega, političnega, cerkvenega, vojaškega in še kakšnega značaja (prav tam).
- v sekundarnem pomenu je prapor tisti tekstilni nosilec simbola somišljenikov določene ideje, ki s svojim videzom samo združenje in njegovo zavzemanje vizualno simbolično predstavlja javnosti (prav tam).

Glede na vse te svoje funkcije mora biti prapor vedno in povsod obravnavan in uporabljan v skladu z zakonitostmi, kar pomeni, da gojimo do njega heraldični odnos. Takoj, ko se prapor iz javnosti umakne, lahko le v primerno urejenih okoliščinah predstavlja zgolj predmet okrasnega značaja (prav tam).

Prapora nikoli nikamor ne izvešamo ali obešamo, torej nikoli ne nastopa sam, temveč vedno skupaj z aktivno osebo, urejenim praporščakom (prav tam).

6 SLOVENSKO ZASTAVOSLOVJE

Uzakonjeni zastavi v Republiki Sloveniji sta narodna in državna zastava (Javni simboli/Veksilologija [online], 2012).

Slovenska narodna zastava se je prvič uveljavila leta 1848 v času narodnega preporoda, ko so Slovenci določili slovenske barve na podlagi barv iz grba Dežele Kranjske, ki je bila v tistem času pojem in srce slovenstva za celoten slovenski prostor. Zastave v belo modro rdeči barvni kombinaciji so takrat spontano osvojile srca Slovencev in zavihrale po vsej deželi (Benedetti, 2008, 595).

Pred tem je že leta 1836 avstrijski cesar Ferdinand I. določil oziroma priznal navedene barve kot barve Dežele Kranjske, leta 1848 pa je to barvno kombinacijo uradno potrdilo tudi avstrijsko notranje ministrstvo. Od takrat dalje se je belo modro rdeča trobojnica kot simbol slovenstva vse bolj uveljavljala v slovenski kulturni oziroma narodni zavesti (prav tam).

Slovenska narodna zastava označuje pripadnost slovenskemu narodu. Barve slovenske narodne zastave se vrste po enakem vrstnem redu in so enake kot barve zastave Republike Slovenije, torej od zgoraj navzdol po vrstnem redu bela, modra in rdeča. Enako je tudi razmerje med širino in dolžino zastave ter tretjinsko zavzemanje barv na zastavi. Grba ni. Državni zbor Republike Slovenije je narodno zastavo ponovno uzakonjil oktobra 1994 in se lahko ob državni zastavi uradno uporablja od 11. novembra 1994 (prav tam, 597).

Ob osamosvojitvi smo Slovenci razglasili svojo nekdanjo narodno zastavo tudi za državno in v njen zgornji levi kot postavili državni grb (Jelinčič, 2008, 367).

Slovensko državno zastavo je 24. junija 1991 določila slovenska skupščina s sprejetjem amandmaja C (100) k ustavi iz leta 1974 ter z njo v času tik pred slovensko osamosvojitvijo nadomestila staro zastavo. Tako je Slovenija v novo obdobje vstopila tudi z novimi simboli (grb, zastava, himna), ki odražajo njeno nacionalno identiteto.

Zastava Republike Slovenije je belo modro rdeča slovenska narodna zastava, ki nosi v levem zgornjem delu slovenski grb. Barve zastave, ki se vrstijo po navedenem vrstnem redu zavzemajo vsaka po tretjino širine zastave (Benedetti, 2008, 596).

Nacionalna zastava je pomemben zunanji simbol državljske zavesti, preteklosti in upov za bodočnost ter simbol prepoznavnosti v svetu (prav tam, 594).

Zastava samostojne Slovenije se ponosno dviga vsako jutro pred sedežem Združenih narodov, vihra na zgradbah državnih organov, predstavništev v tujini in na naših plovilih po svetu (prav tam).

Zastava Republike Slovenije je skupaj z zastavo Evropske unije stalno izobešena na poslopih, v katerih je sedež predsednika republike, sedež državnega zbora, državnega sveta in sedež vlade, na območju mejnih prehodov, na poslopih predstavništev Republike Slovenije v tujini in na prevoznih sredstvih, ki jih vodje predstavništev uporabljajo pri opravljanju uradnih dolžnosti, v skladu z mednarodnimi predpisi in običaji države, v kateri je predstavništvo, na ladjah in drugih plovilih. Z zastavami so označena tudi letala in druga javna prevozna sredstva (prav tam, 597).

Slovenska državna zastava je lahko izobešena tudi za označevanje poslopij, v katerih so sedeži ministrstev ali drugih državnih organov in organov lokalnih skupnosti (prav tam).

Zastava Republike Slovenije se izobesi ob državnih praznikih ali ob uradnih prihodih delegacij tujih držav v Republiko Slovenijo, pod pogoji in način, kot to določa zakon.

Zastava je lahko izobešena tudi ob mednarodnih srečanjih, športnih, kulturnih, humanitarnih, vojaških tekmovanjih, drugih prireditvah in javnih shodih, na katerih se predstavlja Republika Slovenija, oziroma se jih udeležuje, ob praznikih lokalnih skupnosti, javnih manifestacijah, ki so pomembne za Republiko Slovenijo in ki jih določi vlada Republike Slovenije in v drugih primerih, če uporaba zastave ni v nasprotju z zakonom (prav tam).

7 ZASTAVA EVROPSKE UNIJE

Republika Slovenija je od 1. maja 2004 članica Evropske unije. Z zastavo in himno Evropske unije izkazuje Republika Slovenija svoje članstvo v tej skupnosti. Uporabo zastave in himne Evropske unije v Republiki Sloveniji določa Uredba o uporabi zastave in himne Evropske unije v Republiki Sloveniji (Benedetti, 2008, 598).

Evropski parlament je zastavo sprejel leta 1983. Leta 1985 so jo voditelji Evropske unije potrdili kot uradno zastavo Evropske unije (takrat Evropske skupnosti). Vse evropske institucije jo uporabljajo od leta 1986 (prav tam, 599).

Evropska zastava je sestavljena iz kroga 12 zlatih zvezd na modri podlagi. Zvezd na zastavi je dvanajst, saj to število pomeni popolnost, celovitost in enotnost ter ni povezano s številom držav članic, torej se ne spreminja ne glede na širitev unije. Razmerje stranic zastave je 1 : 1,5 (prav tam).

Evropska zakonodaja ne določa kdaj naj bi se uporabljala zastava in izvajala himna Evropske unije, prav tako v drugih državah članicah ni o tem enotnih in jasnih predpisov.

V Sloveniji je vlada leta 2004 izdala Uredbo o uporabi zastave in himne Evropske unije v Republiki Sloveniji. Uredba določa razmerje zastave Evropske unije do zastave Republike Slovenije, načine izobešanja in razvrščanja zastave Evropske unije in priložnosti, ko se izvaja himna Evropske unije v Republiki Sloveniji (prav tam).

Zastava Evropske unije se izobeša le skupaj z zastavo Republike Slovenije. Pri tem mora biti zastava Republike Slovenije postavljena na častno mesto, razen, ko se zastavi izobesita ob uradnem obisku predsednika Evropske komisije ali predsednika Evropskega parlamenta (prav tam).

Zastava Evropske unije je stalno izobešena ob zastavi Republike Slovenije na poslopih, kjer je sedež predsednika republike in vlade, državnega zbora in državnega sveta, na območjih mejnih prehodov in poslopih diplomatskih predstavništev v tujini (prav tam, 600).

8 IZOBEŠANJE IN VRSTNI RED ZASTAV

Pogostost izobešanja državne zastave se med različnimi kulturami razlikuje, vendar za izobešanje veljajo določena pravila, ki so se oblikovala v zahodnem svetu. Po enem izmed teh pravil mora biti državna zastava vedno obešena tako, da so barve razporejene v pravem vrstnem redu od zgoraj navzdol, po drugem pa mora državni zastavi med več obešenimi zastavami vedno pripadati častno mesto (Benedetti, 2008, 600).

Najpogostejša sta dva načina izobešanja zastav, horizontalni in vertikalni, vsi ostali so različice obeh. Spornost vertikalnega izobešanja je v zakonitosti zastavoslovnega simbola. Če zastavo izobesimo vertikalno, večinoma popačimo njeno zakonito podobo v vrstnem redu barv in morebitnega dodatnega simbola. Izjema so le tiste zastave, ki so že po osnovni podobi univerzalne (prav tam, 601).

Tudi slovenska zastava ne sme viseti navpično, ampak mora biti obešena tako, da si od zgoraj navzdol sledijo bela, modra in rdeča barva, grb pa mora stati pokonci. Pritrditev na drog mora biti takšna, da je zagotovljena funkcionalnost dviga in spusta zastave na spoštljiv način in da niso možni zdrs zastave s predvidene višine dviga, navijanje zastave okrog droga ali njeno poškodovanje. Na urejenem stojalu, z neoporečnim drogom ali jamborom, ki ima obvezno tudi kovinski ali lesen zaključek v obliki krogle, bučke, čebule, konice, grba ali simbola, se zastave obešajo tako, da so pripete na krajšo stranico oziroma pri rob (prav tam).

Zastave med seboj niso enakovredne. Ob vseh priložnostih je najpomembnejša državna zastava ali nacionalna zastava, v našem primeru torej zastava Republike Slovenije. Sledijo ji zastave Evropske unije, slovenska narodna zastava, zastavi italijanske in madžarske manjšine, mednarodnih zvez, deželna (npr. nemška deželna Bavarska..), pokrajinska zastava, zastava glavnega mesta države, potem pa zastava mestne občine ali občine, zastava krajevne ali četrtne skupnosti in na zadnje ustanov, zavodov, društev, policije, šol, političnih strank ipd (prav tam, 602).

Nikoli ne izobesimo samo tuje zastave. Ko izobešamo več zastav skupaj je zaželeno, da so skupaj enako velike zastave po širini in dolžini in narejene iz enakega materiala.

Kadar je zastava Republike Slovenije izobešena poleg kakšne druge zastave, mora biti, gledano od spredaj, vselej na levi, razen ob uradnih obiskih visokih predstavnikov tujih držav (prav tam, 603).

Če je zastava Republike Slovenije izobešena skupaj z dvema zastavama, mora biti zastava Republike Slovenije na sredini (prav tam).

9 POMEN ZASTAV V SLOVENSKI VOJAŠKI ORGANIZACIJI

9.1 Naši prvi dve zastavi 1991

Leta 1991 smo Slovenci dobili prve mirnodobne vojake Teritorialne obrambe Republike Slovenije. Ob pripravi slovesnih priseg vojakov je bilo treba upoštevati vojaške tradicije na našem ozemlju, med drugimi tudi to, da se prisega na zastavo (Švajncer, 2007, 28).

Maja 1991, ko sta se obe prisegi vojakov na Igu in v Pekrah vsebinsko pripravljali, Slovenija še ni imela nove zastave, niti se ni vedelo kakšna zastava bo. Zato se je skupina sodelujočih v pripravah, na čelu z Janezom J. Švajncerjem odločila, da uvede posebno novo zastavo slovenske vojske. Takratni minister za obrambo Republike Slovenije je predlog v celoti podprl in na takratnih slovesnih prisegah na Igu pri Ljubljani in Pekrah pri Mariboru so vojaki prvič prisegli pod zastavo Častne čete Teritorialne obrambe Republike Slovenije (Švajncer, 2007, 28).

9.2 Vloga in pomen zastav v Slovenski vojski

Ob vhodih v vojašnice in druge vojaške objekte v miru so izobešene državna zastava, zastava Slovenske vojske in zastava Evropske unije. Ob uradnih obiskih predstavnikov ali delegacij tujih držav in mednarodnih organizacij se izobesi zastava naše države ali mednarodne organizacije, iz katere delegacije prihajajo (Mogolič, 2004, 37).

Na osrednjem prostoru vojašnice ali vojaškega tabora je izobešena državna zastava. Dviga se v delovnih dneh v skladu z dnevnim razporedom časa v vojašnici ali vojaškem taboru ob predpisanem zvočnem signalu (prav tam).

Dviganje državne zastave se izvaja na slovesen način ob prvem dvigu zastave v vojašnici, v počastitev državnih praznikov in na dan Slovenske vojske s postrojeno enoto ob igranju državne himne (prav tam).

V času, ko zastava ni izobešena, je shranjena v posebej za to določenem prostoru, ki zagotavlja varnost in spoštljivost. Samo zlaganje zastave se vrši po predpisanem postopku na slovesen način (prav tam).

Pri prenosu zastave se določi spremstvo enega ali več vojakov ali podčastnikov. Vsi, ki srečajo skupino z zastavo, so ji dolžni izkazati čast s pozdravom in ji omogočiti nemoten prehod (prav tam, 38).

Zastava ima pomembno vlogo tudi pri izvajanju pogrebnih slovesnosti umrlega pripadnika vojaške organizacije. Pred pokopom je z razvito zastavo pokrita krsta umrlega. Po pokopu se zastavo na slovesen način zloži in preda staršem, zakoncu ali ožjemu sorodniku umrlega (prav tam).

9.3 Izobešanje zastav v Slovenski vojski

Izobešanje in zlaganje zastav v Slovenski vojski določajo Navodila za izvajanje protokolarnih dogodkov v Generalštabu ter v poveljstvih in enotah Slovenske vojske.

Ta navodila zajemajo nekaj naslednjih bistvenih vsebin. Zastava mora biti izobešena skladno z določilom 17. člena Zakona o grbu, zastavi in himni (Uradni list RS št. 67/1994), torej tako, da so barve zastave razporejene od zgoraj navzdol po vrstnem redu bela, modra, rdeča, grb mora biti gledano od spredaj, na levi strani zastave v levem zgornjem delu (Gogala, 2002, 82).

Zastava mora biti izdelana skladno z določili zakona, čista, nepoškodovana in primerno vzdrževana. Hramba zastave mora zmeraj zagotavljati spoštljiv odnos. Zlaganje zastave poteka na določen slovesen način in sicer tako, da se najprej zloži po širini, rdeča preko modre in bela preko rdeče ter nato iz spodnje strani po dolžini na kvadratno obliko. Zlaganje ali razvijanje zastave izvajata dva pripadnika Slovenske vojske (vojaka ali podčastnika) v uniformi in z orožjem (položaj orožja na prsih, če gre za avtomatsko puško ali pištola), z belimi rokavicami in urejena (prav tam).

Zastavo nosi vojak ali podčastnik, ki je določen za dvig ali spust zastave. Pri prenosu zastave vojak ali podčastnik sledi prvemu vojaku iz spremstva in zastavo nese zloženo in položeno na dlaneh obeh rok. Vse osebe, ne glede na položaj, ki jih na tej poti srečajo, so dolžne izkazati čast državni zastavi, jo pozdraviti in omogočiti nemoten prehod. Zastava

se v času, ko ni izobešana, hrani pri dežurnemu organu najvišje enote. V kolikor to ni mogoče, se zastava hrani na drugem za to določenem, primerno zavarovanem in urejenem mestu (prav tam).

Če je zastava mokra, je organ, ki jo je sprejel v varstvo, dolžan zagotoviti sušenje na primernem mestu. Tudi pri tem postopku so prisotni dolžni izkazati zastavi čast in upoštevati vse postopke pri njenem razvijanju in zlaganju (prav tam).

Organ, ki zastavo hrani, je dolžan, v kolikor opazi njeno poškodbo ali dotrajanost, zastavo nadomestiti z novo. Prenos nove ali dotrajane zastave do mesta hranjenja je dovoljen samo na način, da je zastava primerno hranjena, in sicer tako, da ni vidna (prav tam).

Drog za izobešanje zastave mora biti primerno urejen in vzdrževan. Pritrditev na drog mora biti urejena tako, da je zagotovljena funkcionalnost dviga in spusta zastave na spoštljiv način in da ni možen samodejen zdrs zastave s predvidene višine dviga zastave ter navijanje zastave okrog droga ali njeno poškodovanje (prav tam, 83).

Drog za zastavo se načeloma nahaja na čelni strani mesta za postroj enot oziroma tako, da je zagotovljena vidnost in primernost prostora za izobešanje zastave (prav tam).

9.4 Ceremonial dviga in spusta zastave v Slovenski vojski

Prihod pred drog za dvig in priprava za dvig (razvitje) zastave morata biti izvedena pet minut pred predvidenim časom ceremonije dviga zastave. Zastavo razvijeta pripadnika Slovenske vojske v obratnem vrstnem redu kot je bila zložena, jo pritrdita za nosilec zastave na drogu in jo pridržita na njenem koncu tako, da je zgornja stran zastave (bela) na levi strani, gledano iz smeri postroja. Zastavo dviguje in spušča vojak ali podčastnik, ki ga določi poveljnik enote (Gogala, 2002, 84).

Dvig in spust zastave pomenita nagrado za najboljše vojake. V primeru, da v enoti ni vojakov, dvig in spust zastave opravi podčastnik, ki ga določi poveljnik enote. Vojak je v urejeni bojni uniformi brez orožja, podčastnik pa ima lahko osebno oborožitev (pištolo). Pred dvigom ali spustom zastave stoji oseba, zadolžena za to dejanje, v drži MIRNO na desni strani droga, gledano iz smeri postroja. Vojaka iz spremstva, ki sta prinesla zastavo, držita zastavo na način, da le ta v nobenem primeru ne pride v stik s tlemi, potem pa

stopita v držo *MIRNO* in *POZDRAV* z orožjem. Oseba, ki zastavo dviguje, po opravljenem dvigu zastavo primerno pritrdi in nato pozdravi zastavo z roko (prav tam).

Dežurni organ najvišje enote po pripravi postroja poveljuje vsem enotam *MIRNO* in *ZA DVIG ZASTAVE – POZDRAV!* Po povelju sledi igranje skladbe za dvig. Dvigovalec zastave to opravi na slovesen način. Dežurni počaka, da dvigovalec zastavo pritrdi in pozdravi, nato poveljuje *MIRNO* ter *NA MESTU ODMOR!* Vojaka iz spremstva, ki sta predvidena za sprejem zastave, morata biti pred drogom z zastavo pet minut pred predvidenim časom za ceremonijo spusta zastave. Enako velja za vojaka oziroma podčastnika, ki je določen za spust zastave (prav tam).

Dežurni organ po pripravi postroja poveljuje vsem enotam *MIRNO* in *ZA SPUST ZASTAVE – POZDRAV!* Po povelju sledi igranje skladbe za spust zastave. Pri spustu zastave vojaka, zadolžena za zastavo leto primeta na obraten način kot pri dvigu, dežurni poveljuje *MIRNO*, in ko je zastava zložena, vojaki zapustijo prostor za spust zastave. Dežurni nato poveljuje – *NA MESTU ODMOR!* (prav tam).

10 ZASTAVA SLOVENSKE VOJSKE

Zastava Slovenske vojske je geometrijsko, likovno in barvno enaka kot je državna zastava, brez državnega grba. Na sredini zastave je znak Slovenske vojske, ki zgoraj sega v belo in spodaj v rdeče polje. Nad znakom je polkrožen napis REPUBLIKA SLOVENIJA, pod znakom pa polkrožni napis SLOVENSKA VOJSKA. Na vrhu kopjišča je kovinski stiliziran znak Slovenske vojske (Slovenska vojska [online], 2012).

Bojne zastave vojaško teritorialnih poveljstev, operativnih poveljstev, brigad, samostojnih bataljonov, njim enakih ali višjih enot so po obliki in barvah ter oznaki pripadnosti enake kot je zastava Slovenske vojske. Nad znakom Slovenske vojske je številčna oznaka poveljstva ali enote, pod znakom pa polkrožni napis, ki vsebuje ime poveljstva ali enote (Slovenska vojska [online], 2012).

Nosilci bojnih zastav so podčastniki iz enot in poveljstev Slovenske vojske. To so vrhunsko usposobljeni in posebej izbrani pripadniki stalne sestave, izurjeni v postrojitenih pravilih in protokolu z bojno zastavo (Slovenska vojska [online], 2012).

10.1 BOJNA ZASTAVA – PRAPORI V SLOVENSKI VOJSKI

10.1.1 Ceremonial podelitve priznanja in bojne zastave enoti Slovenske vojske

Bojno zastavo vojaškim enotam podeljujeta minister za obrambo ali načelnik Generalštaba Slovenske vojske, kot je predvideno v 347. točki Pravil službe v Slovenski vojski iz leta 2009 (Gogala, 2002, 89).

Pred prihodom častnega gosta na prireditveni prostor najavijo prihod častnega gosta fanfare. Znak za začetek igranja fanfar da praviloma poveljnik enote vodi orkestra ali vodi fanfaristov. Vodja orkestra pripadnikom orkestra poveljuje MIRNO (s palico ali verbalno) in jim da povelje za dvig inštrumentov, nato fanfaristi Orkestra Slovenske vojske zaigrajo fanfare. Po odigranih fanfarah poveljnik enote poveljuje: ENOTE – MIRNO, nato poveljujoči častnemu gostu preda poročilo. Po poročilu prične orkester igrati koračnico Jožeta Privška Svečani mimohod. Ob zvokih koračnice poveljujoči

spremlja častnega gosta v času pregleda enote. Po pregledu postroja pospremi poveljnik enote častnega gosta do njegovega mesta na tribuni. Ko prideta gost in poveljujoči na mesto na tribuni, orkester preneha z igranjem koračnice (prav tam).

Poveljnik enote pozdravi ter se vrne pred postroj enote in poveljuje MIR-NO. Nato sledi povelje: ZA PRIHOD ZASTAVE, POZDRAV NA LE-VO (ali desno, odvisno iz katere smeri pride zastavni vod). Sledi prihod zastavnega voda z zastavo. Ko se zastavni vod postavi na svoje mesto in poveljujoči zastavnega voda poveljuje: ENOTA STOJ, POKRIJ ZA RAVNANJE, NA DE-SNO (ali levo), K NO-GI, NOŽ NA OROŽJE, NA MESTU – ODMOR, poveljujoči postroja pa poveljuje: MI-RNO, NA MESTU ODMOR. Sledi povelje, ki velja za vse enote, tudi za zastavni vod: ENOTE, MIRNO, ČASTNI POZDRAV. Sledi državna himna. Po končani himni poveljujoči poveljuje: MIR-NO, K NO-GI, NA MESTU – ODMOR (prav tam).

Sledi obrazložitev razlogov za podelitev priznanja oziroma bojne zastave ter slavnostni govor častnega gosta. Nato poveljujoči poveljuje: ENOTE – MIRNO. Ob pozivu, da enota prevzame priznanje, poveljnik enote in zastavonoša – praporščak v spremstvu dveh pripadnikov Slovenske vojske pristopijo do častne tribune ter se v primerni razdalji, obrnjeni z zastavo (praporom) proti častnemu gostu, ustavijo pred njim. Zastavonoša spusti zastavo. Častni gost pritrdi trak – medaljo na bojno zastavo enote. Častni gost čestita poveljniku enote (prav tam).

Zastavonoša – praporščak, spremstvo in poveljnik enote se z dvignjeno zastavo obrnejo proti pristojni enoti. Zastavonoša pomaha z zastavo, poveljujoči pa v istem trenutku vpraša: ZA – KOGA? Pripadniki v postroju odgovorijo: ZA SLOVENIJO! Če ima enota v svoji sestavi topništvo, sledi izstrelitev dveh salv iz šestih topov. Spremstvo z okrašeno zastavo – praporom odkoraka na svoje mesto v postroju (prav tam, 90).

Poveljnik enote poveljuje: ČASTNI POZDRAV. Sledi himna slovenske vojske - melodija z naslovom Naprej zastava slave, ki jo je že v 19. stoletju napisal slovenski skladatelj Davorin Jenko. Po končani himni poveljnik enote za odhod zastavnega voda poveljuje: MIR-NO, ZA ODHOD ZASTAVE, POZDRAV NA LE-VO (ali desno). To povelje ne velja za zastavni vod, zato poveljnik zastavnega voda poveljuje zastavnemu vodu: MIRNO, NOŽ – SNEMI, NA DESNO RA-MO, NA DES-NO (ali levo) ENOTA POHODNIM KORAKOM NA - PREJ. Ko zastavni vod odkoraka s prizorišča, poveljujoči enot poveljuje: MIR-NO, NA MESTU – ODMOR, POVELJNIKI

PREVZEMITE ENOTE. Sledi slavnostni mimohod ob zvokih koračnice. Enote opravijo mimohod pred slavnostno tribuno z razvito bojno zastavo ob zvokih koračnice. Če se slavnostni mimohod ne izvaja, ob odhodu zastavnega voda poveljnik poveljuje: MIR – NO, NA MESTU – ODMOR, POVELJNIKI ENOT PREVZEMITE ENOTE (prav tam).

Enak postopek velja ob podeliti bojne zastave, kjer ob pozivu, da enota prevzame bojno zastavo, poveljnik enote in zastavonoša – praporščak v spremstvu dveh pripadnikov Slovenske vojske pristopijo do častne tribune ter od častnega gosta sprejmejo bojno zastavo (prapor). Častni gost čestita poveljniku enote. Nadaljnji postopek je enak postopku ob podelitvi priznanja enoti (prav tam, 91).

V primeru, da priznanje enoti podeli predstavnik tuje države, se izpusti igranje slovenske himne na uvodu ceremoniala, namesto himne Slovenske vojske pa zaigrajo himno države, ki podeljuje priznanje in slovensko himno. Ostale aktivnosti ceremoniala se ne spreminjajo. V program podelitve priznanja oziroma bojne zastave, lahko vključijo tudi ustrezen kulturni program po izboru enote (prav tam).

10.1.2 Hramba bojne zastave Slovenske vojske

Bojno zastavo - prapor celotne Slovenske vojske, ki je po pomenu na prvem mestu, hrani Gardni bataljon v vojašnici Franca Rozmana Staneta v Ljubljani. Vsako poveljstvo Slovenske vojske do ravni bataljona ima svojo bojno zastavo oziroma prapor (Gogala, 2002, 91).

V glavnem so vsi prapori izdelani na podlagi slovenske trobojnice, primerno okrašeni in opremljeni z različnimi napisi in s stiliziranimi znaki (prav tam).

Prapori Slovenske vojske so načeloma shranjeni v vitrinah poveljujočih enot. Kadar jih na slovesnostih nosijo velja pravilo, da mora biti tisti, ki prapor nosi, po činu najmanj podčastnik, spremljata pa ga dva vojaka. Na rokah imajo vsi bele rokavice (prav tam).

10.2 Brigadirska, generalska in admiralska poveljniška zastava v Slovenski vojski

Na podlagi 46. člena Zakona o obrambi, 29. člena Zakona o službi v Slovenski vojski in 177. točke Pravil službe v Slovenski vojski je bil s strani pripadnikov Poveljstva sil Slovenske vojske junija 2011 izdelan Standardni operativni postopek (SOP št. 1009 PSSV) za uporabo brigadirske, generalske in admiralske poveljniške zastave v Slovenski vojski (osebna poveljniška zastava), s ciljem uvajanja tradicij in običajev Slovenske vojske na področju obeleževanja najvišjih vodstvenih in poveljniških ravni (Poveljstvo sil Slovenske vojske, Standardni operativni postopek št. 1009, 2011).

Standardni operativni postopek opredeljuje kriterije pripadanja glede na čin in dolžnost, način pridobitve, vrste, obliko, način izobešanja in hranjenja zastav. Osebna zastava pripada pripadniku Slovenske vojske z osebnim činom brigadirja/kapitana in višje.

Polkovnik ali kapitan bojne ladje, ki je povišan v čin brigadirja ali kapitana pridobi na slovesen način svojo osebno zastavo v kompletu, ki mu jo podeli poveljnik sil. Ob vsakem povišanju v naslednji čin se prejme nova zastava (prav tam, 1).

Osebne zastave se med seboj ločijo po barvi, in sicer:

- rdeča zastava pripada nosilcu zastave iz rodu pehote, oklepnih enot, artilerije, inženirstva in zvez,
- temno modra zastava pripada nosilcu zastave iz rodu pomorstvo,
- modra zastava pripada nosilcu iz rodov zračne obrambe in letalstva (prav tam).

Osebna zastava je dimenzije 50 cm x 50 cm. Izdelana je iz materiala, ki je primeren za notranje zastave in ima zlato rumen rob širine 2 cm. Na osebni zastavi je všita pet kraka zvezda zlato rumene barve (prav tam, 2).

Število zvezdic na zastavi je odvisno od čina, in sicer:

- brigadir, kapitan; ena zvezda na sredini,
- generalmajor, kontraadmiral; dve zvezdi na sredini vodoravno,
- generalpodpolkovnik, viceadmiral; tri zvezde diagonalno od levo zgoraj do desno spodaj,

- general, admiral; štiri zvezde diagonalno od levo zgoraj do desno spodaj (prav tam).

Osebna zastava je izobešena na drogu v pisarni nosilca. Drog je dolžine dveh metrov in je temno rdeče barve debeline 4 cm z medeninasto konico na vrhu velikosti 20 cm. Podstavek osebne zastave je v obliki grba Slovenske vojske, premera 45 cm, narejen iz kamnine debeline 4 cm in nasadila velikosti 15 cm pod kotom 90 stopinj (prav tam).

Osebna zastava se iz prostora praviloma ne odstranjuje, razen v primerih, če se uporablja pri protokolarnih sprejemih znotraj poveljstva, kadar je nosilec zastave gostitelj (prav tam).

Ob premestitvi na novo poveljniško dolžnost brigadir/kapitan in višje vzame osebno zastavo s seboj (prav tam).

Ob upokojitvi se osebna zastava preda Vojaškemu muzeju, kjer se na primeren način označi kdo je bil nosilec zastave, kje in v katerem obdobju (prav tam).

Osebna poveljniška zastava ne sme biti postavljena zraven bojne zastave enote ali državne zastave, zastave Evropske unije oziroma zastave Nata (prav tam).

11 POZNAVANJE POMENA ZASTAV V DANAŠNJI VOJAŠKI ORGANIZACIJI – ANKETA

11.1 NAMEN IN IZVEDBA

Anketno raziskavo sem opravila z namenom ugotovitve poznavanja zastavoslovne simbolike in ritualov iz področja vojaškega protokola s strani zaposlenih pripadnikov Slovenske vojske.

Na podlagi anketnega vprašalnika sem anketirala 58 pripadnikov Slovenske vojske, zaposlenih v Poveljstvu za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje, med katerimi je bilo 40 oseb moškega in 18 oseb ženskega spola.

Sodelujoči pripadniki so bili v povprečju zaposleni v Slovenski vojski med 5 in 15 let, le 4 pripadniki so bili zaposleni manj kot 5 let.

Anketo sem izvedla med različnimi rangi vojaških oseb. V anketi so sodelovali častniki, podčastniki, vojaški uslužbenci in civilne osebe, zaposlene v Slovenski vojski.

11.2 ANALIZA

Po temeljitem vsebinskem pregledu anketnih vprašalnikov sem na podlagi odgovorov anketirancev prišla do ugotovitev, ki jih navajam v nadaljevanju.

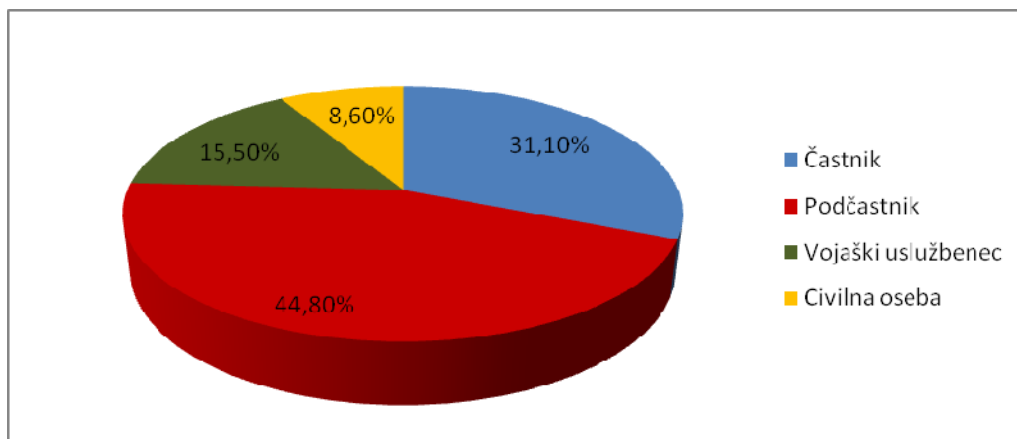
Med anketiranimi pripadniki je bilo največ podčastnikov Slovenske vojske – 44,80 %, najmanj pa civilnih oseb – 8,60 %.

Tabela 1: Status anketiranih oseb

Častnik	18	31,10%
Podčastnik	26	44,80%
Vojaški uslužbenec	9	15,50%
Civilna oseba	5	8,60%
Skupaj	58	100%

Vir: lasten

Graf 1: Status anketiranih oseb

Vir: lasten

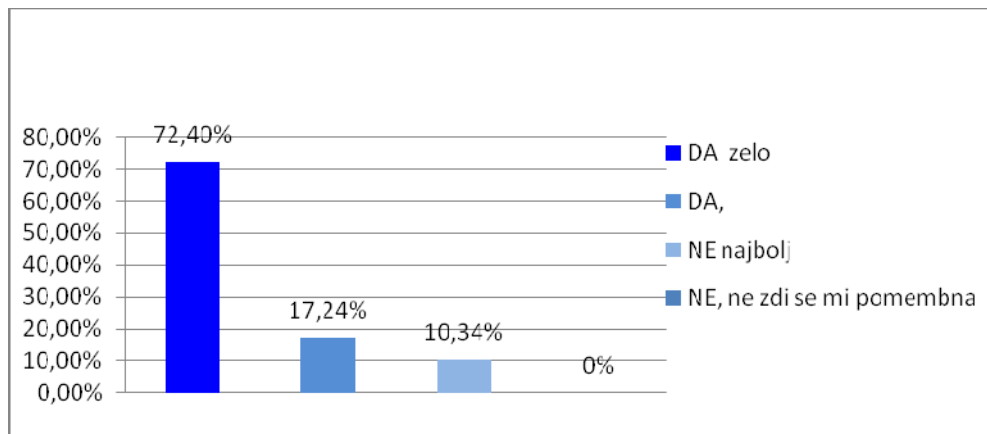
Na vprašanje o pomembnosti vloge ritualov z uporabo zastave v naši vojaški organizaciji je bilo prejetih 72,40 % odgovorov, ki so potrjevali, da so ti rituali zelo pomembni. Nepomembni se omenjeni rituali niso zdeli nobenemu pripadniku Slovenske vojske.

Tabela 2: Ali menite, da je vloga ritualov z uporabo zastave pomembna?

DA zelo	42	72,40%
DA,	10	17,24%
NE najbolj	6	10,34%
NE, ne zdi se mi pomembna	0	0%
Skupaj	58	100%

Vir: lasten

Graf 2: Ali menite, da je vloga ritualov z uporabo zastave pomembna?

Vir: lasten

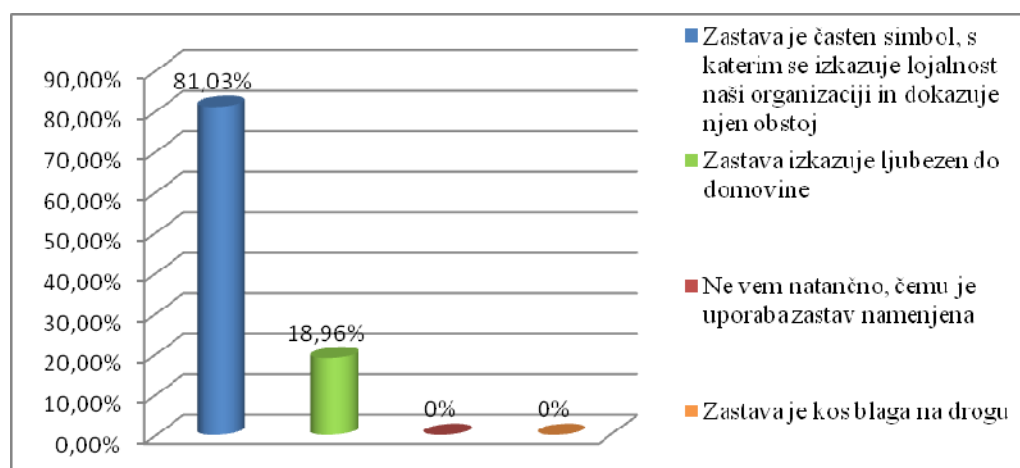
Zastave kar 81,03 % anketiranim pripadnikom predstavljajo časten simbol, s katerim se izkazuje lojalnost naši organizaciji in dokazuje njen obstoj. Nekaterim anketiranim – 18,96 % pomeni simbol zastave izkazovanje ljubezni do domovine.

Tabela 3: Pomen zastave Slovenske vojske se po vašem mnenju izraža kot:

Zastava je časten simbol, s katerim se izkazuje lojalnost naši organizaciji in dokazuje njen obstoj	47	81,03%
Zastava izkazuje ljubezen do domovine	11	18,96%
Ne vem natančno, čemu je uporaba zastav namenjena	0	0%
Zastava je kos blaga na drogu	0	0%
Skupaj	58	100%

Vir: lasten

Graf 3: Pomen zastave Slovenske vojske se po vašem mnenju izraža kot:

Vir: lasten

Pri vprašanju o pomenu simboliziranja rituala vsakodnevnega dviga in spusta zastave se je največ odgovorov ponudilo kot spoštovanje domovine in narodne zavesti – 58,62 %.

Nekaj manj anketiranih – 36,20 % je menilo, da ritual vsakodnevnega dviga in spusta zastave pomeni spoštovanje zastave in pozdrav oziroma krepitev kolektivnega duha med pripadniki vojaške organizacije.

Trije anketirani pripadniki so menili, da omenjeni vsakodnevni ritual z zastavo pomeni pričetek delovnega dne.

Nobeden anketiran pripadnik ni bil mnenja, da tovrstno dejanje pomeni nepotrebno obremenjevanje vojaških oseb.

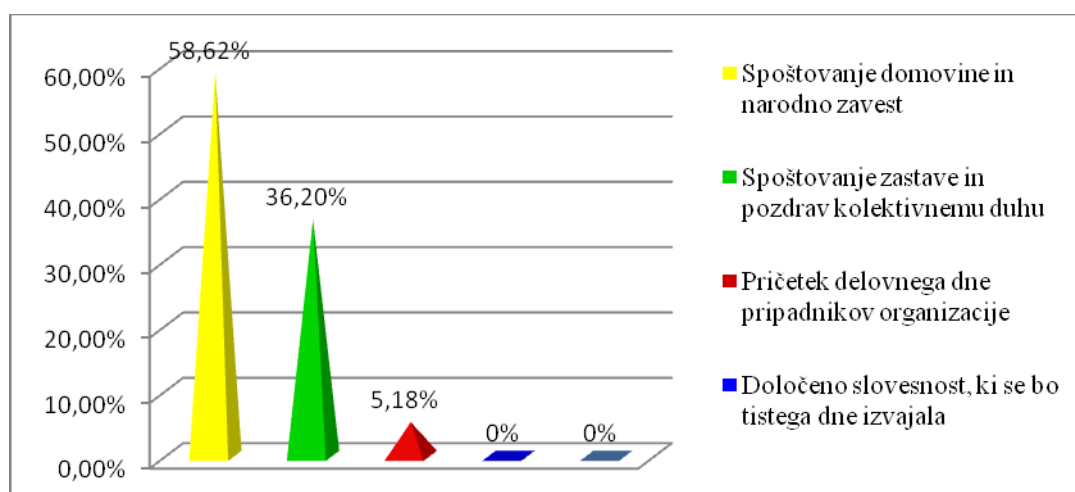
Prav tako se nobeden anketiranec ni opredelil za mnenje, da bi vsakodnevni dvig in spust zastave predstavljal določeno slovesnost, ki bi se tistega dne izvajala.

Tabela 4: Kaj simbolizira ritual vsakodnevnega dviga in spusta zastave?

Spoštovanje domovine in narodno zavest	34	58,62%
Spoštovanje zastave in pozdrav kolektivnemu duhu	21	36,20%
Pričetek delovnega dne pripadnikov organizacije	3	5,18%
Določeno slovesnost, ki se bo tistega dne izvajala	0	0%
Nepotrebno obremenjevanje pripadnikov vojaške organizacije	0	0%
Skupaj	58	100%

Vir: lasten

Graf 4: Kaj simbolizira ritual vsakodnevnega dviga in spusta zastave?

Vir: lasten

Pri zadnjem anketnem vprašanju, ki se je nanašalo na poznavanje osebne poveljniške zastave v Slovenski vojski, so se ponudili pričakovani odgovori.

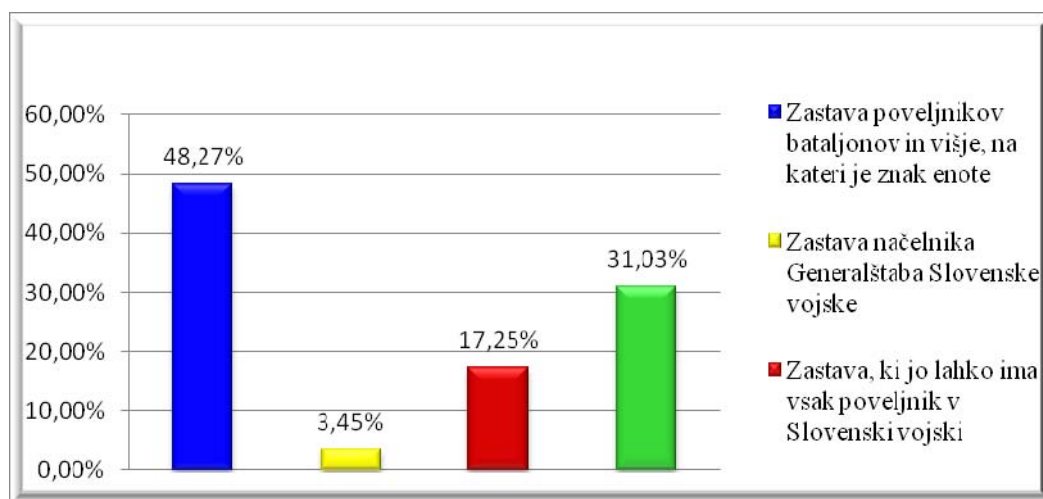
Največ anketiranih pripadnikov - 48, 27 % je zmotno menilo, da je osebna poveljniška zastava v Slovenski vojski zastava poveljnikov bataljonov in višje, na kateri je znak enote. Pravilno se je opredelilo 31, 03 % anketiranih, ki so bili mnenja, da je to osebna zastava pripadnikov Slovenske vojske z osebnim činom brigadir/kapitan in višje. Nekateri – 17, 25 % so menili, da lahko ima osebno poveljniško zastavo vsak poveljnik v Slovenski vojski. Dva anketirana pripadnika pa sta bila mnenja, da je osebna poveljniška zastava, zastava načelnika Generalštaba Slovenske vojske.

Tabela 5: Katera je osebna poveljniška zastava v Slovenski vojski?

Zastava poveljnikov bataljonov in višje, na kateri je znak enote	28	48,27%
Zastava načelnika Generalštaba Slovenske vojske	2	3,45%
Zastava, ki jo lahko ima vsak poveljnik v Slovenski vojski	10	17,25%
Osebna zastava pripadnikov Slovenske vojske z osebnim činom brigadir/kapitan ali višje	18	31,03%
Skupaj	58	100%

Vir: lasten

Graf 5: Katera je osebna poveljniška zastava v Slovenski vojski?

Vir: lasten

11.3 UGOTOVITVE IN ZAKLJUČKI

Zaključne ugotovitve izvedene ankete izražajo pohvalno dejstvo o dobrem poznavanju simbolnega komuniciranja znotraj vojaške organizacije s strani zaposlenih.

Raziskane vsebine kažejo na pozitiven odnos zaposlenih v Slovenski vojski do izvajanja vojaških ritualov in na njihovo pomembno prisotnost v vsakodnevem dogajanju. Zastava pomeni pripadnikom vojaške organizacije časten simbol, s katerim se izkazuje lojalnost vojaški organizaciji, kakor tudi ljubezen do domovine.

Prav tako vsakodnevni ritual dviga in spusta zastav po vojašnicah predstavlja prisotnim pripadnikom vojaške organizacije spoštovanje državnega simbola, ki simbolizira skupni kolektivni duh in pozitivno vpliva na stanje njihove narodne zavesti.

Rezultati analize so nedvomno pokazatelj profesionalnega odnosa do skupnih ideoloških vsebin med različnimi rangi vojaških oseb v Slovenski vojski.

V zvezi z ugotovljenim manjšim poznavanjem osebne poveljniške zastave pa je potrebno poudariti, da le ta v preteklih letih s strani visokih častnikov oziroma generalov in admiralov Slovenske vojske ni bila dovolj uporabljena oziroma prisotna pri njihovem delovanju.

11.4 PRIPOROČILA ZA PRIHODNJE OBDOBJE

Med pripadniki Slovenske vojske je potrebno tudi v prihodnje ohranjati visoko raven poznavanja in spoštovanja državnih in vojaških simbolov, s ciljem zagotavljanja enotnosti in lojalni pripadnosti tako vojaški organizaciji kot domovini.

Vojaška simbolika mora med svojimi pripadniki vzbujati motiviranost ter predvsem delovati povezovalno.

Raven organizacijske kulture v Slovenski vojski se mora ohranjati na najvišjem profesionalnem nivoju, kar je možno doseči zgolj s profesionalnim odnosom do nalog, ki jih pripadniki opravljajo doma in v tujini.

Vsebine in oblike simbolnega komuniciranja v Slovenski vojski se morajo nenehno razvijati in oblikovati v skladu s smernicami družbenega in kulturnega razvoja.

V skladu s tem, pa bi se brigadirji in generali oziroma admirali Slovenske vojske pri svojem delovanju na najvišjih vodstvenih in poveljniških ravneh morali identificirati tudi z osebnimi zastavami.

S ciljem krepitve ravni linije vodenja in poveljevanja ter spodbujanjem domoljubja, bi osebne poveljniške zastave morale predstavljati častno simboliko, obvezno vsebino v vojaškem in protokolarnem delovanju.

12 SKLEP

Simbolika zastav je zelo pomemben zunanji odsev naše državljske zavesti in enotnosti do skupnih nacionalnih ciljev. Državni simboli so pomembno sporočilo nacionalne države vsake države in spoštovanja njene tradicije. Nacionalna zastava je znak zavesti naših korenin, naše preteklosti, kot tudi upov za prihodnost. Je znak naše narodne identitete, simbol naše prepoznavnosti v svetu.

Svoje zaključno razmišljanje pa podajam tudi na podlagi osebnih ugotovitev, ki so se izoblikovala skozi večletno obdobje pripadnosti Slovenski vojski in se ob tem pisanju samo še dodatno potrdila.

Menim, da je zaradi kompleksnosti raznolikih služb, ki na tako različnih ravneh delovanja sestavljajo naš vojaški sistem, civilnim strukturam najbrž težko razumeti odsev organizacijske kulture znotraj naše organizacije. Še posebej, ker le ta ni dokončno izoblikovan koncept, temveč se nenehno spreminja, izgrajuje in dopolnjuje, predvsem pa prilagaja novim sodobnim družbenim trendom.

Razvoj in oblikovanje organizacijske kulture znotraj Slovenske vojske sta seveda zelo odvisna od številnih dejavnikov, med katerimi so poleg učinkovitega vodenja zelo pomembne predvsem vrednote ter organizacijski obredi oziroma ceremoniali, ki so skozi diplomsko delo predstavljeni. Z izbrano tematiko simbolnega komuniciranja sem namreč želela zastavoslovje označiti kot pomemben element v strukturi vojaškega delovanja.

Glede na dejstvo, da živimo v času, v katerem se zdi, da je pojem domoljubja stvar preteklosti, nekih drugih neatraktivnih časov, se mi zdi izredno pomembno vzpostavljati in ohranjati miselnost pripadnosti domovini, lojalnosti in hkrati večjemu pomenu človeškega sobivanja, ne le zgolj v vojaški organizaciji, temveč v celotni družbi.

Znotraj Slovenske vojske lahko učinkovito izgrajujemo potrebne vrednote prav s pomočjo poznavanja in spoštovanja državnih in vojaških simbolov. Pripadnost enoti pod skupno bojno zastavo se kaže kot pomembno načelo enotnosti, strpnosti, predvsem pa pripadnosti skupnim interesom.

13 VIRI, LITERATURA

Benedetti, K. *Protokol Simfonija forme*. Ljubljana: Planet GV, 2008.

Državni zbor RS [online]. *Zakon o grbu, zastavi in himni Republike Slovenije ter o slovenski narodni zastavi*. (Citirano 5. 12. 2011). Dostopno na naslovu: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r05/predpis_ZAKO365.html

Enciklopedija Slovenije. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga, 2001.

Gogala, R. *Tisočletna govorica zastav*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, 2002.

Jakič, M. *Simbolika v Slovenski vojski*. Organizacijska kultura in socialne reprezentacije v Slovenski vojski. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2010.

Jelinčič Plemeniti, Z. *Slovenska grb in zastava*. Ljubljana: Učila International, 2008.

Mogolič, F. *Rituali v vojaški organizaciji*, diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 2004.

Slovenska vojska [online]. *Zastava Slovenske vojske* (Citirano 27. 2. 2012). Dostopno na naslovu: <http://www.slovenskavojska.si/o-slovenski-vojski/oznake/>.

Slovenska vojska [online]. *Pravila službe v Slovenski vojski*. (Citirano 27. 2. 2012).

Dostopno na naslovu:

<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200984&stevilka=3757>

Smith, W. *Zastave in grbi sveta*. Zagreb: Založba Globus, 1982.

Standardni operativni postopek št. 1009 brigadirske in generalske ali admiralske poveljniške zastave. Vrhnika: Poveljstvo sil Slovenske vojske, 2011.

Švajncer, J. *Vojnogodovinski zbornik*. Naši prvi dve zastavi 1991. Logatec: Vojni muzej, 2007.

Wikipedija [online]. *Javni simboli/Veksilogija*. (Citirano 5. 12. 2011). Dosegljivo na naslovu:

[http://www.arhiv.gov.si/fileadmin/arhiv.gov.si/pageuploads/Javni simboli/Veksilogija.pdf](http://www.arhiv.gov.si/fileadmin/arhiv.gov.si/pageuploads/Javni%20simboli/Veksilogija.pdf)

Vlada Republike Slovenije [online]. *Uredba o uporabi zastave in himne Evropske unije v Republiki Sloveniji*. (Citirano 5. 12. 2011). Dosegljivo na naslovu: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r05/predpis_URED3365.html

Vrečar, V. *Vojaški protokol: navodila za izvajanje protokolarnih dogodkov v Generalštabu ter v poveljstvih in enotah Slovenske vojske*. Ljubljana: Generalštab Slovenske vojske, 2001.

14 SEZNAM PREGLEDNIC

Tabela 1: Status anketiranih oseb	32
Tabela 2: Ali menite, da je vloga ritualov z uporabo zastave pomembna?	32
Tabela 3: Pomen zastave Slovenske vojske se po vašem mnenju izraža kot:	33
Tabela 4: Kaj simbolizira ritual vsakodnevnega dviga in spusta zastave?	34
Tabela 5: Katera je osebna poveljniška zastava v Slovenski vojski?	35
Graf 1: Status anketiranih oseb	32
Graf 2: Ali menite, da je vloga ritualov z uporabo zastave pomembna?	33
Graf 3: Pomen zastave Slovenske vojske se po vašem mnenju izraža kot:	34
Graf 4: Kaj simbolizira ritual vsakodnevnega dviga in spusta zastave?	35
Graf 5: Katera je osebna poveljniška zastava v Slovenski vojski?	36

15 PRILOGE

Priloga 1: Slike

Slika 1: Labarum z dodanima grškima črkama alfa in omega.

Vir: Wikipedia [online], (Citirano 25. 2. 2012). Dostopno na naslovu:

<http://sl.wikipedia.org/wiki/Labarum>

Slika 2: Zastava Dežele Kranjske, 1848

Vir: Zedinjena Slovenija [online], (Citirano 25. 2. 2012). Dostopno na naslovu:

http://www.hervardi.com/zedinjena_slovenija.php

Slika 3: Slovenska narodna zastava

Vir: Wikipedija [online]. (Citirano 26. 2. 2012). Dostopno na naslovu:
http://sl.wikipedia.org/wiki/Zastava_Slovenije

Slika 4: Slovenska državna zastava

Vir: Wikipedija [online]. (Citirano 26. 2. 2012). Dostopno na naslovu:
<http://sl.wikipedia.org/wiki/Zastava>

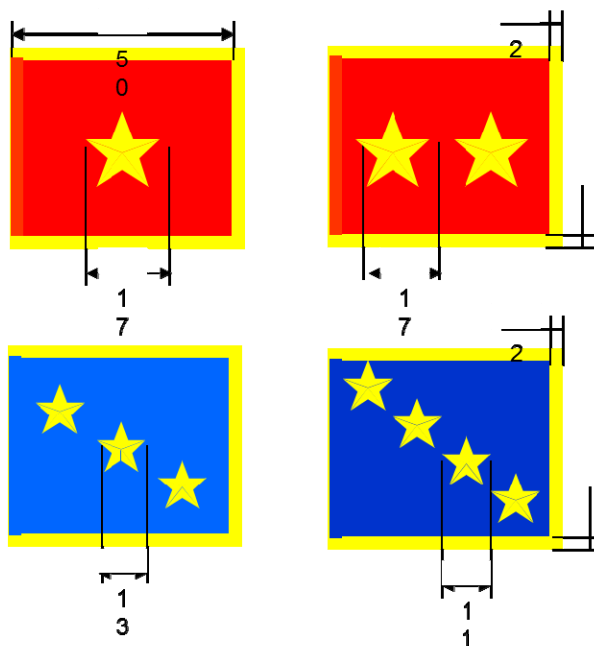
Slika 5: Zastava Slovenske vojske

Vir: Slovenska vojska [online]. (Citirano 26. 2. 2012). Dostopno nanaslovu:
<http://www.slovenskavojska.si/o-slovenski-vojski/oznake/>

Slika 6: Prapor 17. bataljona vojaške policije

Vir: Postani vojak - 17. Bataljon vojaške policije [online]. (Citirano 26. 2. 2012). Dostopno na naslovu:
<http://www.postanivojak.si/index.php?id=469>

Slika 7: Skica osebnih poveljniških zastav

Vir: Standardni operativni postopek, Poveljstvo sil Slovenske vojske, 2011

Slika 8: Namizne osebne poveljniške zastave

Vir: Armed Forces Officers Flags [online]. (Citirano 26. 2. 2012). Dostopno na naslovu:

<http://www.flagguys.com/officerflags.html>

Slika 9: Prezem bojne zastave Poveljstva za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje ob prevzemu dolžnosti, brigadir mag. Bojan Pograjc, 17. 7. 2009

Vir: Slovenska vojska [online]. (Citirano 25. 2. 2012). Dostopno na naslovu: <http://www.slovenskavojska.si/odnosi-z-javnostjo/sporocila-za-javnost/novica/nov/brigadir-mag-bojan-pograjc-novi-poveljnik-poveljstva-za-doktrino-razvoj-izobrazevanje-in-usposab/>

Slika 10: Primer postavitve osebne poveljniške zastave pred Kadetnico v Mariboru

Vir: Kos, 2011.

Slika 11: Primer postavitve zastav ob predavanju predsednika Republike Slovenije na temo »Slovenska vojska danes in jutri«, Kadetnica Maribor, 23. 11. 2009

Vir: Slovenska vojska [online]. (Citirano 28. 2. 2012). Dostopno na naslovu:

<http://www.up-rs.si/up-rs/uprs.nsf/dokumentiweb/4CA67EA03534F4A0C1257679004B3268?OpenDocument>

Slika 12: Prihod praporščakov na proslavi ob Dnevu Slovenske vojske, Cerklje ob Krki, 15. 5. 2011

Vir: Slovenska vojska [online]. (Citirano 28. 2. 2012). Dostopno na naslovu:

http://www.facebook.com/note.php?note_id=18459705492289

Priloga 2: ANKETNI VPRAŠALNIK

Zaradi potreb pri izdelavi diplomske naloge z naslovom ZGODOVINSKI RAZVOJ ZASTAV IN NJIHOVA VLOGA V DANAŠNJI VOJAŠKI ORGANIZACIJI vas prosim za sodelovanje oziroma vaše odgovore na anketna vprašanja.

Iskrena hvala za vaš čas in pripravljenost sodelovati.

1. SPOL: Ž M
2. a) častnik b) podčastnik c) vojaški uslužbenec d) civilna oseba
3. Število let zaposlitve v Slovenski vojski:
 - a. 0 do 5 let
 - b. 5 do 10 let
 - c. 10 do 20 let
4. Ali menite, da je vloga ritualov z uporabo zastave v naši organizaciji pomembna?
 - a) DA, zelo,
 - b) DA,
 - c) NE najbolj,
 - d) NE, ne zdi se mi pomembna.
5. Pomen zastave Slovenske vojske v naši organizaciji se po vašem mnenju izraža kot:
 - a) zastava je časten simbol, s katerim se izkazuje lojalnost naši organizaciji in dokazuje njen obstoj,
 - b) zastava izkazuje ljubezen do domovine,
 - c) ne vem natančno, čemu je uporaba zastav namenjena,
 - d) zastava je kos blaga na drogu,
 - e) _____

6. Kaj po vašem mnenju simbolizira ritual vsakodnevnega dviga in spusta zastave v naši organizaciji?
- a) spoštovanje domovine in narodno zavest,
 - b) spoštovanje zastave in pozdrav kolektivnemu duhu,
 - c) pričetek delovnega dne pripadnikov organizacije,
 - d) določeno slovesnost, ki se bo tistega dne izvajala,
 - e) nepotrebno obremenjevanje pripadnikov vojaške organizacije,
 - f) _____
7. Katera je po vašem mnenju osebna poveljniška zastava v Slovenski vojski?
- a) zastava poveljnikov bataljonov in višje, na kateri je znak enote,
 - b) zastava načelnika Generalštaba Slovenske vojske,
 - c) zastava, ki jo lahko ima vsak poveljnik v Slovenski vojski,
 - d) osebna zastava pripadnikov Slovenske vojske z osebnim činom brigadir/kapitan ali višje.